

בכל מערבין פרק שלישי עירובין

כו.

עין משפט
גזר מצוה

לחוף. לעשות מחיצה בינו ובין הקצר שלא יהיה עליו וכגון צנדיה
תיבה ומגדל יכנס שם מצעוד יוס בעגלות אס ירצה אלמא חזי ליה:
גב' אין למידין מן הכללים. כל היכא דתנן כלל לא אמרי' דוקא
הוא דליכא כלל דלא דק במילתיה ואיכא מילי דלימניהו דהוא כלל כי

הנך דלמרינן לקמן: **ואפילו במקום שנאמר בו חוף.** מדבר פלוני דליכא
למימר מדאפקיה להאי וודאי דק
בכלליה אפילו הכי לא ילפינן מיניה
דלמא שירי ולא אפי' כל מאי דבעי:
מודאמר. רבי יוחנן אפי' מכלל דמי
אמר' למילתיה לאו הכא אמרה
דהכא נאמר בו חוף וממילתיה משמע
דלכלל שלא נאמר בו חוף אמרה
ומש"ה אמר אפי' כלומר לא מיבעיא
היכא דלא נאמר בו חוף אלא אפי'
במקום שנאמר בו חוף: **וגשים פטורות.**

בפרק קמא דקדושין (דף לז.) יליף
טעמא: **מגב.** לילה הראשונה חובת
עשה היא בערב תאכלו מלוח (שמות
יב) ושאר כל הימים אס רצה להסתפק
בצער בלא לחם אין חובה עליו ללכול:
שמתא. ושמתת אתה וציתך (דברים
יז) הרי נשים צמשמע. ומנה נמי
חובה לנשים צמס' פסחים (דף מג.)
מתיקשא דלא תאכל עליו חמץ שבעת
ימים תאכל עליו מלוח' כל ששנו בצל
תאכל חמץ ישנו צדוק אכול מנה
וגשים ישנו בצל תאכל חמץ דכל מלוח
לא תעשה נשים מזהירות כאלשים
(ה) צפ"ק דקדושין (דף קט.) **הקפל.**
במועד שנת השמיטה בחג הסוכות
המלך עומד על צימה וקורא לפניהן
מלות משנה תורה כדאיתא בקוטה
(מג.) וכתיב [דברים א] הלאשים והגשים
והטלוח וזרע. נשים פטורות
דכתיב [ולמדת אומם את בניכם ולא
בנותיכם] פריה ורביה. דכתיב [פרו
ורבו ומלאו] (ו) וכצוה איש לרכו לנכנס
ואין אשה דרכה לנכנס (בבבבב דף
סה.) **פדיון.** בנו הבכור חובה על
האב ולא על האם. (קדושין דף קט.)
כמו שהיה הגאון מהר"ם ז"ל
וילנא. ויצאור דכתיב
בבבבב [ש"ע א"ח סי'
שפ"ו סי' ט"ז] יעשה
בבבבב דקדושין ש"ס ק"א
על ניקח בכסף מעשר
ובמקום ופטורות אין
נקחין דכתיב [שמות יג]
ולא צותיק אינה נמי צמלות פדיון
בנה הבכור: **כל שישא על גבי הוצ.**
עליו של זב דכתיב (ויקרא טו) בכל
אשר יהיה תחתיו ואמר בפרק צנות
כותים (דף קד.) **מאי תחתיו אי**
נימא תחתיו דז התני משכב אלא בכל
אשר יהיה הוצ תחתיו היינו עליו
של זב: **חוף מן הראוי למשכב**
ומושב. אכל שאינו ראוי טהור כדאמר
בחומר בקדוש (תגובה דף כג.) יכול
כפה סאה וישב עליה יהא טומא תלמוד
לומר והיושב על הכלי אשר ישב
עליו (ויקרא טו) מי שמוחל לשישה ילא זה

שאינו מיוחד לשישה שאומרים: **ועמד**
[סס] והנושא אותם אף הוצ במשמע אותם: **ספוס.** דלוקף ארלו"ן
בלע"ז שכשוכב תופס צאותו עך שנקרא ארלו"ן ולהכי מטומא משום
מרכב: **חד מפני אעירוב וחד מפני אמעשר.** האי לא שנו
דקאמרין לקמן: **מיס ומלח.** המעורבין מוזן הן לטבל בהן
פתו: **פירא בעינין.** כדלקמן (עמוד ז) מכלל ופרט: **כי תאף רבי יאחק**
מפני. להאי לא שנו אמעשר: **דשומנא דפירא.** אפילו כשאין
קרבי דגים מעורבים צו יש שם קלת משמנן עם המים
ומלח: **אכל מיס ומלח.** דלמנא דלאו זיר הוא לא אמר:
לא

לי משום שמן כדפריך לקמן (עמוד ז) אמעשר והכא לא שייך שינוא דהתם ויש לומר דהכא אינטיריך דאף על גב דלא היו מן השמן מוזן
שמי טעודות: **מאן דמתני אמעשר כ"ש אעירוב.** וקשה הא איכא כמיהין ופטוריות וכפניות ופולין יבישין דלמרינן לקמן דאין
מערבין

וטמאין. ש"מ אין למידין מן הכללות. וכן שנינו בכל מערבין חוף מן המים ומן המלח והא איכא כמיהין ופטוריות וכן כבו המים [ו]המלח. ואמרין לא שנו אלא מים בפני ומלח בפני עצמו אבל
שנוין יחד נקחין. מן דמתני אמעשר שניקחין כ"ש אעירוב שמערבין בו. כי אתא ר' יצחק מתני אמעשר. ואותוהי עליה מיהא דתנאי יתרה בן גדיש לפני ר' יליעזר של בית אבא וילקוחין ציר
בכסף מעשר, אמרו לו שמא לא שמעת אלא] בציר שקרבי דגים מעורבין בהן. ואפי' יהוד' בן גדיש לא אמר [אלא] בציר דשומנא דפירות הוא, אבל מים ומלח דברי הכל הוא לא. ופריך רב יוסף

מפני שיבול לחוף וליכר ולאכול. אכל אי לאו הכי לאו הוי עירוב אע"ג
דחוי לשראל משום דהוי הוא במקום אחד ועירובו במקום
אחר והיינו טעמא דת"ק דלא הוי עירוב ולא משום דס"ל כסומכוס
ומיהו ר' יהודה משמע דסבר כסומכוס מדקאמר ולאכול וכן קאמר

בצרייתא לקמן (דף לז.) מערבין
לכהן טהור בתרומה טהורה משמע
דבעי מידי דחוי ליה: **בר' שנישא**
עץ גבי הוב. אס נפרש דהיכא
אירי משקטין כולו הוי כל דוקא
ובכמה דוכתי קרי להיסק משל אכל
אי מיירי בעליונו של זב שאינו מסיט
כולו (ו) ושמשקטו נגדר בצרך דלאו
היסק הוא כדאמר (ת"כ פ' מנורה) איזהו
מגע שהוא ככולו הוי אומר זה היסקו
מספקא לר"י אי שייך בכל דבר או לא
דעליונו של זב נפקא לן מכלל אשר
יהיה תחתיו הזב (ו) אי הוי דומיא
דמשכב ומושב שאינו נוהג אלא

בצרך הראוי לכך או לא:
בר' שהוב נישא ע"י שיהוד. אומר
רבינו תם דטהור מטומאה
חמורה דאינו מטמא אדם וכלים אכל
טומא טומאה קלה כגון לטמא אוכלין
ומשקין אף על גב דאינו ראוי למשכב
ומושב ומייתי ראייה מפרק דס הנדה
(דף נד.) דקאמרין אזי מה היא
דעשה משכב ומושב בו (ו) אף (ו) (מורה)

נמי עושה משכב ומושב לטמא אדם
לטמא בגדים ומשני אמר קרא היא
ולא דמה אי מה היא מטמאה בצלן
מסמא אף מדרה נמי והשתא כיון
שמיעט דמה מדין משכב ומושב מאי
קאמרין תו דליטמא בצלן מסמא
הא אכן מסמא היינו משכב ומושב
דמטעם משכב ומושב הוא דמטמא
דקמתי בתורת כהנים אפילו עשרה
כלים זה על זה ואפילו על גבי אבן
מסמא מניין תלמוד לומר כל המשכב
ואבן מסמא מפרש רבינו תם דהיינו
אבן גדולה שיש כלים תחתיה ואין
מרגישין הכלים כצודק הוצ היושב על
האבן שאלה הוצ האבן כצדיה צימור
ומפרש תם רבינו תם דהיינו פירושו
אי מה היא בו כלומר דהיינו שמיעטת
דמה מטומאה חמורה אכתי מניין
שלא יטמא טומאה קלה אף על גב
דממעט ממשכב ומושב כריך למעט
מטומאה קלה והיינו משום דלפילו
דבר שאינו ראוי למשכב ומושב מטמא
טומאה קלה ואין נראה דלדיא כתיב
בתורת כהנים תימאן לא אשר ישכב
עליו הוצ יטמא יכול יטמא דבר שאינו
ראוי לשיכבה לא מה היא אינה
מטמאה בו יכול הוא והיא לא יטמאו
טומאה חמורה אכל יטמאו טומאה
קלה תלמוד לומר משכב אלמא מידי
דלא חזי למשכב ומושב טהור לגמרי
ונראה לפרש דמה שמרבה בתורת

כהנים אבן מסמא מוכל המשכב היינו דוקא לטומאה קלה ושמה צדום
מקום ממעט לה מטומאה חמורה אכל מידי דלא חזי למשכב ומושב
אפי' טומאה קלה ליכא ולכן אע"ג דמיעט דמה מדין משכב ומושב
לענין טומאה חמורה עדיין כריך למעט מדין אבן מסמא שהוא
לענין טומאה קלה: **אי דיתבי ע"ה היינו מושב.** תימה
דבקרל כתיב מרכב ומושב ודין חלוק זה מזה (ו) וי"ל דהיינו דקרא
מחלק בין ישיבה דרכיבה לשיכבה דלמנא מ"מ התנא דקאמר
חוף מן הראוי למשכב ומושב כל עיני ישיבות קאמר ולא נימא
דלא דק בכללי משום הכי קאמר היינו מושב: **אבל במים**
ומלח מעורבין. צמון מוקי בשמות לתוכן שמו וקשה דמיפוק

הגהות הגר"א
[א] גב' חוף מן המים והמלח. ג"כ וכו':
[ב] והאיכא כמיהין ופטוריות. ג"כ מ"כ פ"א
ספקא ת. (ועמ"ש רבינו
צמח"ט פ"י שפ"ו סי' ט"ז)
וממ"ש וזו קרי אמתין
מנושלין קשה צימור בו.
עין רש"י דקדושין ל"ד ע"א
ד"ה והאיכא כי וקוס לכו
לכנן דלא זייני):

א [מ"י פ"ב מה' עזרת
כוכבי ה' ג]
ב ב מ"י פ"א מלכות
משכב ומושב ה' א
ד ג מ"י הלכה ג והלכה ו:
ה ג מ"י פ"ו שם ה' ו
ו ופ"ו הלכה ח:
ז ד מ"י פ"א שם ה' א
ח ופ"ו ה' ופ"ח הלכה
ה':
ה ה מ"י פ"ה מה' הלכה
ה':
ו ז מ"י פ"א מה' עירובין הלכה ח סמג
עשין דכנן א טו"ש פ"ח
פ"י שפ"ו ה':
ז ח מ"י פ"ו מלכות
מעשר שני הלכה ד
סמג עשין קלו:

הגהות הגר"א
[א] גב' חוף מן המים והמלח. ג"כ וכו':
[ב] והאיכא כמיהין ופטוריות. ג"כ מ"כ פ"א
ספקא ת. (ועמ"ש רבינו
צמח"ט פ"י שפ"ו סי' ט"ז)
וממ"ש וזו קרי אמתין
מנושלין קשה צימור בו.
עין רש"י דקדושין ל"ד ע"א
ד"ה והאיכא כי וקוס לכו
לכנן דלא זייני):

לעוי רש"י
אריצו"ן. קשת האובין
(אחר משיב הליקים
המקבילים המהורים את
שלה האובין).

רבינו הנהאל
א"ר יוחנן אין למידין מן
הכללות ואפילו [ב]מקום
שנאמר בהן חוף. פי'
כל מקום שיאמר כל
אינו ממש ואפילו אם
יפרש ויאמר חוף מכך
וכך, לא תאמר כיון
שאמר חוף אין לך דבר
היוצא מן הכלל הוא אלא
המפורש, אלא שרבה
וזולתם יוצאין מזה הכלל.
ואסיקא בקדושין תנן כל
מצות עשה שהזמן גרמא
נשים פטורות ואנשים
חייבין בו. והתם א"ר
יוחנן אין למידין מן
הכללות ואפי' במקום
שנאמר בהן חוף. אמר
אבי אף אגן נמי תנינא,
במסכת זבין פ"ה ה' עור
לכל אמרו על הנישא על
גבי הוב טמא, וכל שהוב
נישא עליו טהור חוף מן
הראוי למשכב ולמושב
הוא. ואקשין כללא
הוא ותו ליכא, והא איכא
מרכב. ואמרין מרכב מאי
ניחא איכאן איתיהי עליה
היינו מושב. ולטעמין
מי לא כתיב מושב
וכתיב מרכב. אמר ר' יוחנן
גברא [ג"א: אבא] אבא
דבדו דריב מוחות ידיה
עליה. ותנן בתוספתא
בבבבב פ"ק ה' האובין
טמא מושב והתפוס שלו
מטמא מרכב. ושאר כל
התפוסות שבבבבב (ו)אם
היו רחבות טפח טמאין.
יש מי שפרשן התפוסות
ההוות והן העצבים
הנתונים בטיפשא שמאור
ושלפנים, כדכתיב והוות
רצונו. והן עצי המרכב
שיטנפו בו הדם. פי'
האובין העץ שאחוריה
הסרג. והתפוס. העץ
שלפניו שאחוריה בידו בעת
שהוא עולה לרכוב. והנה
אילו לא מושב ולא מרכב

הגהות מהר"ב
רבינו הנהאל.
א"ר יוחנן אין למידין מן
הכללות ואפילו [ב]מקום
שנאמר בהן חוף. פי'
כל מקום שיאמר כל
אינו ממש ואפילו אם
יפרש ויאמר חוף מכך
וכך, לא תאמר כיון
שאמר חוף אין לך דבר
היוצא מן הכלל הוא אלא
המפורש, אלא שרבה
וזולתם יוצאין מזה הכלל.
ואסיקא בקדושין תנן כל
מצות עשה שהזמן גרמא
נשים פטורות ואנשים
חייבין בו. והתם א"ר
יוחנן אין למידין מן
הכללות ואפי' במקום
שנאמר בהן חוף. אמר
אבי אף אגן נמי תנינא,
במסכת זבין פ"ה ה' עור
לכל אמרו על הנישא על
גבי הוב טמא, וכל שהוב
נישא עליו טהור חוף מן
הראוי למשכב ולמושב
הוא. ואקשין כללא
הוא ותו ליכא, והא איכא
מרכב. ואמרין מרכב מאי
ניחא איכאן איתיהי עליה
היינו מושב. ולטעמין
מי לא כתיב מושב
וכתיב מרכב. אמר ר' יוחנן
גברא [ג"א: אבא] אבא
דבדו דריב מוחות ידיה
עליה. ותנן בתוספתא
בבבבב פ"ק ה' האובין
טמא מושב והתפוס שלו
מטמא מרכב. ושאר כל
התפוסות שבבבבב (ו)אם
היו רחבות טפח טמאין.
יש מי שפרשן התפוסות
ההוות והן העצבים
הנתונים בטיפשא שמאור
ושלפנים, כדכתיב והוות
רצונו. והן עצי המרכב
שיטנפו בו הדם. פי'
האובין העץ שאחוריה
הסרג. והתפוס. העץ
שלפניו שאחוריה בידו בעת
שהוא עולה לרכוב. והנה
אילו לא מושב ולא מרכב

הגהות מהר"ב
אין למידין מן הכללות.
כל היי דמי כללי כי האי
גוונא כל מלות עשה וכו'
וכל מלות כל מעשה, הכל
חייבין בנאיה, אין למדין
ממס. דליכא כיון דלאו
דוקא, ואפילו במקום
שנאמר בו חוף. דליכא
למימר מדאפקיה להאי
דאפקי ש"מ דוקא הוא ולא
שיר מיה, דאין למדין
לקמן (קדושין ד"ד). כול
שמוע עשה שיהיו צותין
גרמא. שהזמן גורם לה
שמתא (שם ס"ב).